

Literatuur

Pedagogiek | Rijksuniversiteit Groningen

2026 - 2027

RGPE-2360-833 | €12,95

Tentamengericht | Overzichtelijke structuur

Sinds 1994 | Beoordeeld met een 8,2

| Slim
Academy

1 maand lang *gratis* samenvattingen ontvangen?

Maak het studeren makkelijker, nu de 1ste maand gratis bij het afsluiten van een jaarabonnement!

De voordelen:

- Beschikbaar op papier en/of digitaal.
- **Goedkoper** dan het bestellen van pakketten of losse producten.
- Voeg **oefenvragen en flashcards** toe voor de goedkoopste prijs.
- Altijd en overal leren met de onze app.
- De **meest complete studiehulp** als eerst beschikbaar voor abonnees!
- Je hoeft je het hele jaar geen zorgen te maken over je materialen.

Hoe werkt het:

- 🌐 Ga naar www.SlimAcademy.nl
- 🔍 Zoek jouw studie in ons keuzemenu
- ⊕ Voeg het abonnement toe aan je winkel mandje
- 🏷️ Voer de code '**SLIMSTART**' in om de eerste maand gratis te krijgen

Slim
Academy

Welkom bij Slim Academy!

Voor je ligt de **literatuur samenvatting** van het vak **Inleiding Onderzoeksmethoden**, dat je volgt in blok 1a van het eerste jaar van de bachelor Pedagogische Wetenschappen aan de Rijksuniversiteit Groningen. In dit vak leer je hoe wetenschappelijk onderzoek binnen de sociale en gedragswetenschappen wordt uitgevoerd, zowel kwalitatief als kwantitatief. Je maakt kennis met verschillende onderzoeksmethoden, onderzoekscycli, statistische en kwalitatieve analyses en leert deze toepassen in de praktijk.

Met Slim Academy willen we jou helpen slimmer te studeren. Dat doen we door de kern van de leerstof helder samen te vatten, complexe onderwerpen te versimpelen en je de juiste hulpmiddelen te geven om actief te oefenen. Voor een optimale voorbereiding op je tentamen raden we je aan gebruik te maken van ons volledige aanbod. Voor deze studie zijn de onderstaande producten beschikbaar.

Product	Inhoud	Content	Versies
Samenvatting Literatuur	De belangrijkste begrippen en theorieën met een heldere uitleg die is voorzien van voorbeelden over alle opgegeven tentamenstof.	Week 1 t/m 5	✓ App ✓ Papier
Samenvatting Hoorcolleges	Een overzicht van de belangrijkste punten die tijdens de hoorcolleges zijn behandeld, zodat je niets mist van de stof die aan bod is gekomen.	Week 1 t/m 5	✓ App ✓ Papier
Oefenvragen	Interactief oefenen in de leeromgeving. Zo kun je nagaan of je de stof volledig beheerst en weet je beter wat je kunt verwachten op het tentamen.	• 8 sets; • 250+ vragen; • Open én MC-vragen	✓ App
Flashcards	Kaarten die je helpen om definities, schema's en kernbegrippen snel te herhalen, zodat je op een actieve manier leert en de stof sneller en beter onthoudt.	• 8 sets; • 150+ kaarten	✓ App

Contact

Heb je vragen over ons aanbod, de levering van je samenvattingen of iets anders? Neem gerust contact met ons op via **06 81 60 19 60** of stuur een e-mail naar **klantenservice@slimacademy.nl**.

Feedback geven

Kan je ons vertellen wat er mis is met de geselecteerde tekst?

Verstuur feedback

Fout gevonden?

Geef het door en wij zorgen dat de samenvatting snel wordt bijgewerkt!

Hoe werkt het?

- Selecteer de tekst
- Klik op het vlaggetje
- Verstuur je feedback

Deze samenvatting is alleen voor persoonlijk gebruik en mag niet worden gekopieerd of verspreid. De tekst is opgesteld naar eigen inzicht van de auteur en bedoeld als ondersteuning bij het studeren. Raadpleeg altijd de originele bronnen.

Digitale verschijning en papieren verzending

Aan het begin van het blok is nog niet alle vakinformatie beschikbaar, daarom vullen wij de samenvatting zo snel mogelijk aan zodra onze auteurs de nieuwe lesstof hebben ontvangen. Zo blijft de inhoud actueel, betrouwbaar en van hoge kwaliteit. Je hoeft dus niet te wachten tot het einde van het blok: vanaf **21 September 2026** is de volledige samenvatting **digitaal** beschikbaar in de app.

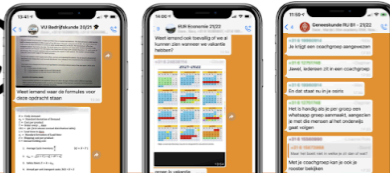
Later in het blok verzenden we de **papieren samenvatting**. Deze wordt op **13 oktober 2026** verstuurd en bevat **week 1 t/m 5**. In het onderstaande overzicht zie je welke stof is opgenomen.

De verplichte literatuur komt uit het boek van Mortelmans, D. (2020). Handboek kwalitatieve onderzoeksmethoden. Leuven: Acco. Scheepers, P., & Tobi, H., (2021). Onderzoeksmethoden (10e druk). Amsterdam: Boom. Agresti, A. (2018). Statistical Methods for the Social Sciences, Global Edition (5th edition). En een artikel van Erlingsson, C., & Brysiewicz, P.I.

Stof	
Week 1	Scheepers en Tobi hoofdstuk 1, 3 en 4 en Mortelmans hoofdstuk 1 en 3 (deel 1): Methodologie en kwalitatief onderzoek
Week 2	Mortelmans hoofdstuk 3 (deel 2), Artikel Erlingsson & Brysiewicz en Agresti hoofdstuk 1.1, 1.2, 1.3 en 2.1: Kwalitatief en kwantitatief onderzoek
Week 3	-
Week 4	-
Week 5	Agresti hoofdstuk 3.1, 3.2, 3.3, 3.5 en 8.1: Beschrijvende statistiek en samenhang

JOIN DE WHATSAPP GROEP

- ✓ Chat met jouw mede-studenten
- ✓ Stel al jouw (studie)vragen aan onze studie-experts
- ✓ Krijg extra oefenvragen om jouw kennis te testen
- ✓ Krijg gratis voorbeeldsamenvattingen

We wensen je veel succes met studeren en het behalen van je tentamens!

Team Slim Academy

Inhoudsopgave

Welkom bij Slim Academy!	1
Digitale verschijning en papieren verzending	2
Inhoudsopgave	3
Week 1: Methodologie en kwalitatief onderzoek	4
Hoofdstuk 1 Scheepers en Tobi: Sociaalwetenschappelijk onderzoek en integriteit	4
Hoofdstuk 3 Scheepers en Tobi: Onderzoeksbenaderingen	9
Hoofdstuk 4 van Scheepers en Tobi: Hypothesen, operationalisaties en theorieën	15
Hoofdstuk 1 Mortelmans: Kennismaken met kwalitatief onderzoek	24
Hoofdstuk 3 Mortelmans: Verschillende perspectieven binnen kwalitatief onderzoek	28
Week 2: Kwalitatief en kwantitatief onderzoek	35
Hoofdstuk 3 Mortelmans: Verschillende perspectieven binnen kwalitatief onderzoek	35
Artikel Erlingsson & Brysiewicz: Het uitvoeren van een inhoudsanalyse	40
Paragraaf 1.1 Agresti: Inleiding statistische methode	46
Paragraaf 1.2 Agresti: De beschrijvende en inferentiële statistiek	47
Paragraaf 1.3 Agresti: Computers en software	48
Paragraaf 2.1 Agresti: Het meten van variabelen	49
Week 5: Beschrijvende statistiek en samenhang	51
Paragraaf 3.1 Agresti: Het beschrijven van data aan de hand van tabellen en grafieken	51
Paragraaf 3.2 Agresti: Het beschrijven van het centrum van de data	53
Paragraaf 3.3 Agresti: Het beschrijven van de variabiliteit van de data	54
Paragraaf 3.5 Agresti: De bivariate beschrijvende statistiek	55
Paragraaf 8.1 Agresti: Kruistabellen in de statistiek	56

Week 1: Methodologie en kwalitatief onderzoek

Introductie

Dit hoofdstuk komt overeen met de studiestof zoals deze is behandeld in week 1 van de verplichte literatuur. De opgegeven stof voor deze week is hoofdstuk 1, 3 en 4 van het boek Onderzoeksmethoden van Scheepers en Tobi en hoofdstuk 1 en een deel van hoofdstuk 3 van het boek Handboek kwalitatieve onderzoeksmethoden van Mortelmans. In deze hoofdstukken wordt uitleg gegeven over methodologie van onderzoek en kwalitatief onderzoek.

Hoofdstuk 1 Scheepers en Tobi: Sociaalwetenschappelijk onderzoek en integriteit

Disciplines

Sociale wetenschappen gaan ervan uit dat mensen sociale wezens zijn die samenleven in harmonie of conflict. Er bestaan veel **disciplines** binnen deze wetenschappen:

- **Maatschappijwetenschappen** richten zich op groepen mensen en hoe zij functioneren binnen de samenleving;
- **Bestuurs- en managementwetenschappen** focussen op gedrag binnen organisaties;
- **Gedragswetenschappen**, zoals psychologie, kijken naar het gedrag van individuen;
- **Gezondheidswetenschappen** houden zich bezig met gedrag rondom gezondheid, bijvoorbeeld bij kinderen en opvoeding.

Wetenschap is **multidisciplinair**: verschillende perspectieven en methodes komen samen, met een gedeelde focus op mensen als sociale wezens.

Sociaalwetenschappelijk onderzoek

Wetenschap wordt gezien als een systematisch geheel van kennis. Deze kennis is vaak theoretisch van aard: ze probeert verschijnselen te verklaren of voorspellen.

Een onderzoek moet **planmatig** verlopen. Daarom is een goed onderzoeksplan essentieel. Hierin bepaal je vooraf hoe je te werk gaat. Wetenschappers zoeken systematische waarnemingen die inzicht geven in gedrag of meningen van mensen. Er zijn verschillende manieren van dataverzameling, zoals interviews, vragenlijsten, experimenten of etnografisch veldonderzoek.

Fundamenteel en praktijkgericht onderzoek

Er wordt onderscheid gemaakt tussen:

- **Fundamenteel onderzoek**: gericht op het leveren van kennis en theorieën;
- **Praktijkgericht onderzoek**: gericht op het oplossen van praktische problemen, bijvoorbeeld rond armoede of opvoeding.

Beide typen onderzoek volgen vergelijkbare stappen. De empirische cyclus wordt gebruikt bij fundamenteel onderzoek, waarin theorieën worden ontwikkeld en getoetst. De regulatieve cyclus wordt toegepast bij praktijkgericht onderzoek, waarin gegevens systematisch worden verzameld en geanalyseerd om een praktisch probleem op te lossen.

Benaderingen in de sociale wetenschappen

Er bestaan twee hoofdbenaderingen binnen de sociale wetenschappen:

- **Empirisch-analytische benadering**: gericht op het testen van theorieën via meetbare waarnemingen;
- **Interpretatieve benadering**: gericht op het begrijpen van betekenissen en ervaringen van mensen in hun sociale context.

Er wordt benadrukt dat samenwerking tussen beide benaderingen waardevol kan zijn.

Theorie en toetsing

Een groot deel van sociaal onderzoek draait om **theorieontwikkeling**. Een **theorie** is een systeem van uitspraken over relaties tussen verschijnselen. Je kunt twee soorten onderzoek doen:

- **Toetsend onderzoek:** test of de werkelijkheid overeenkomt met theoretische verwachtingen;
- **Verkennd onderzoek:** ontdekt nieuwe inzichten zonder vooraf opgestelde theorie.

Een belangrijk onderdeel is het opstellen van duidelijke **definities** en het kiezen van betrouwbare methoden van dataverzameling. Bijvoorbeeld: hoe meet je armoede? En hoe verzamel je betrouwbare gegevens over bijvoorbeeld de levenssituatie van mensen?

Empirische waarnemingen

Onderzoekers willen niet zomaar meningen verzamelen, maar **systematisch waarnemen**. Dit kan via:

- Interviews;
- Experimenten;
- Observaties;
- Veldwerk;
- Literatuuronderzoek..

Theorieën zijn belangrijk om richting te geven aan onderzoek. Ze helpen verklaringen of voorspellingen te doen, maar moeten ook getoetst worden in de werkelijkheid.

Wetenschappelijke communicatie

Hoe communiceren wetenschappers?

- Onderling (via artikelen, boeken, congressen): vaak met feedback van collega's: dit heet ook wel **peer review**;
- Naar buiten toe (via media, overheid, publiek): dit heet ook wel **valorisatie**.

Wetenschappers proberen betrouwbaarheid en transparantie te waarborgen, onder andere door duidelijk te maken hoe data zijn verzameld en geanalyseerd.

Communicatiemodel (Lasswell)

Het **communicatiemodel van Lasswell** is een klassiek model dat helpt communicatie te analyseren:

- Wie zegt wat;
- Via welk kanaal;
- Tegen wie;
- Met welk effect?

Dit model is later uitgebreid met:

- Feedback van ontvanger;
- Context van de boodschap.

Wetenschap en media

Media kunnen wetenschappelijk onderzoek toegankelijk maken voor een breed publiek: bijvoorbeeld in de vorm van nieuws, documentaires of krantenartikelen. Journalisten kiezen vaak welke info relevant is (**selectie**), wat invloed kan hebben op hoe onderzoek wordt weergegeven.

Onderzoek verschijnt in media vooral als het actueel, controversieel of nieuw is.

Kritiek en risico's:

- De media kunnen resultaten soms versimpelen of uit hun context trekken;
- Tegelijkertijd kunnen ze bijdragen aan het zichtbaar maken van problemen of oplossingen die anders onopgemerkt blijven.

Ethische principes en wetenschappelijke integriteit

Er zijn in het verleden verschillende schandalen geweest waarbij onderzoekers zich onethisch gedroegen, bijvoorbeeld door mensen zonder goede informatie of toestemming aan risicovol onderzoek te laten deelnemen. Een bekend voorbeeld is het **Tuskegee-syfilisonderzoek** in de VS (1932–1972), waarbij Afro-Amerikaanse mannen niet werden behandeld om het ziekteverloop te volgen. Zulke schandalen leidden tot strengere ethische richtlijnen.

De basisprincipes van ethisch onderzoek

Het **Belmont-rapport** (VS, 1979) beschrijft drie belangrijke ethische principes:

1. **Respect voor personen** (*autonomy*): deelnemers moeten vrijwillig en geïnformeerd toestemming geven;
2. **Weldoen** (*beneficence*): risico's voor deelnemers moeten worden geminimaliseerd;
3. **Rechtvaardigheid** (*justice*): eerlijke verdeling van lasten en baten tussen groepen.

Nederlandse regelgeving en integriteit

In Nederland geldt sinds 1998 **de Wet medisch-wetenschappelijk onderzoek met mensen**, waarbij ethische toetsing verplicht is via commissies. In de sociale wetenschappen is ook ethische toetsing van belang.

Daarnaast is in 2018 de **Nederlandse Gedragscode Wetenschappelijke Integriteit** (NGWI) opgesteld, die vijf kernwaarden formuleert:

1. **Eerlijkheid**: geen verdraaide of verzwegen gegevens;
2. **Zorgvuldigheid**: gebruik van juiste methoden en nauwkeurige verslaglegging;
3. **Transparantie**: open zijn over data en methoden;
4. **Onafhankelijkheid**: onderzoek doen zonder beïnvloeding van belangen;
5. **Verantwoordelijkheid**: bewust van maatschappelijke impact van onderzoek.

Ethische toetsing van onderzoek

Onderzoeksplannen moeten in veel gevallen vooraf worden goedgekeurd door ethische commissies.

De **Code of Ethics for research in the social and behavioural sciences involving human participants** (DSW-code) geldt voor sociaal-wetenschappelijk onderzoek en volgt principes vergelijkbaar met het Belmont-rapport.

Voorbeelden van belangrijke richtlijnen in deze code zijn:

- Respect voor de waardigheid en autonomie van deelnemers;
- Minimaliseren van schade en eerlijke verdeling van risico's en voordelen;
- Ethische reflectie en communicatie over morele afwegingen;
- Verantwoording afleggen richting deelnemers, collega's en maatschappij;
- Wetenschappelijke validiteit en maatschappelijke relevantie.

Deelnemers moeten goed geïnformeerd zijn over het onderzoek en vrijwillig toestemming geven ('**informed consent**'). Bij minderjarigen gelden specifieke regels. Ook de privacy van deelnemers moet worden beschermd volgens de **Algemene Verordening Gegevensbescherming** (AVG). Na afloop van het onderzoek worden deelnemers vaak geïnformeerd over de resultaten en het doel van het onderzoek, een proces dat '**debriefing**' heet.